EGIAR

aldizkaria

EGIAR
aldizkaria

Revista EGIAR Aldizkaria
Zkia. 3 - Nº 3 / 2019ko Iraila - Septiembre 2019

Editoreak-diseinua / Editores-diseño
Urtzi Canto, Beñat Krolem, David Pavo Cuadrado, Iker Perez Goiri

Azaleko diseinua eta logotipoa / Diseño de cubierta y logotipo
Iñaki Elosua

Azaleko irudia / Imagen de portada
clara elizondo

Kontaktua / Contacto
egiar.org
egiaraldizkaria@gmail.com
www.facebook.com/egiaraldizkaria
Instagram: @egiaraldizkaria
www.issuu.com/egiaraldizkaria

Inprimategia / Imprenta
Gráficas Alzate (Iruña-Pamplona)

L.G. / D. L.
BI 801-2016

ISSN
2529-8550

Bilbao: Equipo editorial EGIAR Argitaratze-taldea, EREMUAK eta Azkuna Zentroa - Alhóndiga Bilbao.

EREMUAK / Eusko Jaurlaritza eta Azkuna Zentroa - Alhóndiga Bilboko *Proiektu artiskoak garatzeko laguntza*rekin ordaindutako proiektua.
Un proyecto financiado con la *Ayuda para la realización de proyectos artísiticos* EREMUAK / Gobierno Vasco *y* Azkuna Zentroa - Alhóndiga Bilbao.

7-11 Agustín Ibarrola

Argazkiak / Fotografías: Teresa Ormazabal

12-17 **Bertso-paperen eskuizkribuak**
Beñat Krolem-en proiektua. Bertsolariak: Oihana Iguaran eta Jon Martin

Beñat Krolen: Sarrerako testua
Bertso-paperen eskuizkribuak:
Oihana Iguaran: 16. or., bakarkakoa / ofizioa 14, 15. or. eskumako zutabea
Jon Martin: 12 or. / 13. or., bakarkakoa / ofizioa 14, 15, ezkerreko zutabea eta 17. or.

18-24 Beñat Krolem

25-28 Eztizen La Cruz

29-35 **«La llama hace el fuego»**
El «SÍ» y el «NO» en el baile flamenco de las primeras vanguardias de la modernidad a partir de dos pinturas inéditas del bailaor Vicente Escudero: *Bailaora por seguiriyas* y *3 flamencos serios*
David Pavo Cuadrado

36-40 Clara Elizondo

41-43 **Frustum**
Xabier Barrios

44-50 Ana H. del Amo

51-56 **AXIS**
Iker Perez Goiri

57-65 Remigio Mendiburu

Hautaketa eta testua / Selección y texto: Juan Pablo Huércanos

BERTSO-PAPEREN ESKUIZKRIBUAK

Eskuizkribu artistikoek buruan darabilzkigun ideia-sareak plazaratzen dituzte. Esku-idazketek esaldien errealitate fin horretan irrits egiten dute, esaldiak arrailtzen dira. Eskuizkribuek pentsamenduen aldaketak argitara ekartzen dituzte, puskak, zatiak; apurketak aldarrikatzen dituzte. Eskuizkribuaren garrantzia arrakal horietatik eratzen da: gainjarritako hitzetatik, zirriborroetatik, errepikatutako esaldietatik, zapaldutako berbaldietatik, atondutako orbainetatik, berrerabilitako paper pusketen metamorfositik…
Artistaren obraren modelaketaren bidean bere pausoen memoria gordetzen dute. Mudakortasun horren bisibilitateak idazkia indartu egiten du, inperfekzioaren balorea goraipatuz. Bere zauriak izkutatu baino, bere iraganeko zarakarrak erakusten ditu.
Japoniako kulturan, *Kintsugi* deituriko artean, keramikazko objetuen apurketak barniza eta urre hautseztatua nahasiz bateratzen dituzte. *Kintsugi*-ak, edo urrezko arotzeriak keramikazko hausturak biltzen ditu, arrakalak urrez eztaliz eta apurtutako zatiak elkarri lotuz. Keramikazko objetuak bere iragan apurtuaren errealitatea jantziko du, esku-dardarek hitzen ilarak bateratzen dituzten bezala, hitz urratuetatik amaierarako hitz errenkada jostuetara helduz.
Ikusgai, nabari dena eta izkutatzen dena, idatzita geldituko dena eta idatzi gabekoa, edo galdutakoa itxuraz kontrajarriak dira, hala ere barrunbe horietan argiztatzen dena zein itzalean gordetzen dena eredu eta bide dira sormenean.

Oihana Iguaran eta Jon Martin bertsolariei, hauxe bera proposatu nien, bertso paperen jatorrizko eskuizkribuak argitara ateratzea, haien bertso-paperen prozesuak biluzik agerian askatzeko. Bi eskuizkribu-prozesu planteatu nizkien, bata bakarkakoa eta bestea haien arteko elkarrizketa. Proposamenaren barruan bi euskal artistei omenaldia egin nahi izan diegu, Joxean Artze eta Xabier Lete sortzaileei, hortarako haien bi obra zati izan dute bertsolariek abiapuntutzat.

OTX! ATX! UTX!

HOTZA$_{\textbf{ren}}$ **HATSA** **ote da** **HITZA**

ala **HUTSA**$_{\textbf{ren}}$ **aurka altxatako** **HOTSA**

edo **HITSA** **hauste arren** **UTZI**$_{\textbf{tako}}$ **HATZA**

Joxean Artze "*isturitzetik tolosan barru*"

Azken oihurik gabe aldenduko naiz
argia gandutu zen menturazko lurraldean barrena,
ez dio nehork itzalari abegirik eskainiko
baina itzalaren erresuman itzaliko gara, (…)

Xabier Lete "*Egunsentiaren esku izoztuak*"

Haien eskuizkribuak jaso nituen egunean, elkarrizketaren beroan *Kintsugi* arteari buruz solasean ibili ginen hirurok. Bertsolariak itzaletan ezkutatzen duenaren sormen-bideari buruz edota bertsolariek bertso-paperetan lanean ari direnean poltsikoan gordetzen duten paperaren tolesturaren arrastoez hitz egin genuen, ideia pusketak batuz.
Bertsolariak papera eta hitzak tolesten ditu. Bertsoa silabetan neurtzen du 10, 8, 7, 6, 5. Unitatea eta puntua papera balitzan espazioa betez zortzi paper puskaz. Hitz bakar batetik mapa mental oso bat sor dezake, hitz bakar batean itzalean esan gabe geratzen dena. Bertsoak eta testuak ere, keramikazko ontzi apurtuen antzera zatiz osatzen dira, hitzak ustekabeko istripuak dituelako.

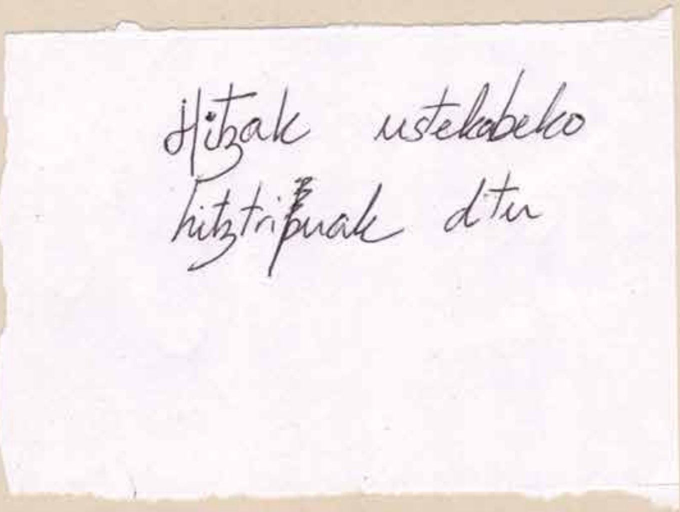

lotan
askotan
enotan
lenotan
enorkan
izatekotan
kotan
sokan
(hitz) zopan — (h)izar
(hitz) haitzulolan
be(r)sotan
biotan
desiotan
kolokan

frastotan
freskotan

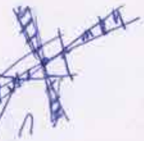

hutsala

↑

gorputz → soin-u — hotsa

↓

hitz har → hizketan — hitza

↑

~~HITZALA~~ — IZ

izpia

↑

argia — ideiak

↓

itzala — itzal
itzul

~~(h)utsak~~ egiteak ez du
errurik errotan
hitzaren hautsa eho
genuen errotan.
Foku azpian jarri
gintuzten lerrotan:
~~burua~~ ideiak, jolasean,
ta, oinak, errorkan.
Zalantza egin behar
dugu, sortzekotan
(argi fluoreszente
zahar ~~bat~~ kolokan)
geroztik ari dira
gure burutan
~~hitzalaren~~
hitzaren ahala eta
itzalak, borrokan

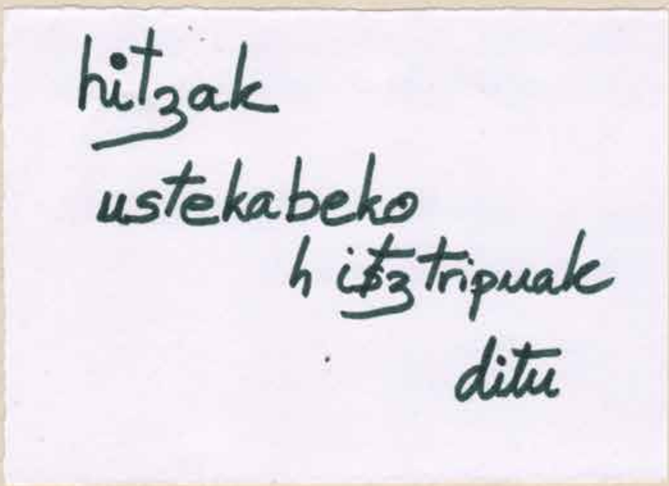
hitzak
ustekabeko
h itztripuak
ditu

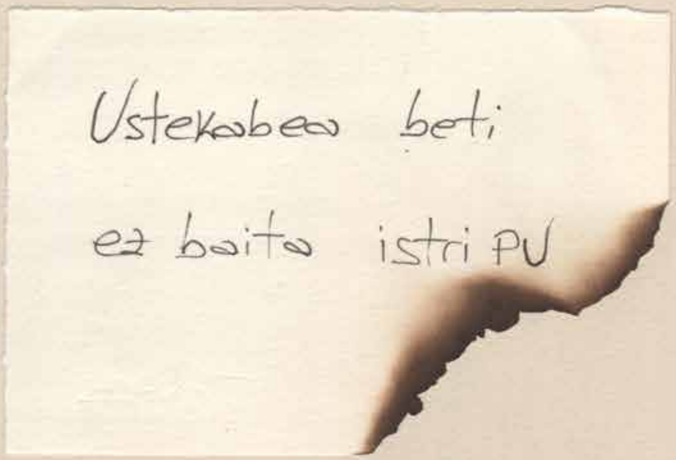
Ustekabea beti
ez baita istripu

hitz bat, bi, soi
hitz bat

hitzak damatu
bagintu
?

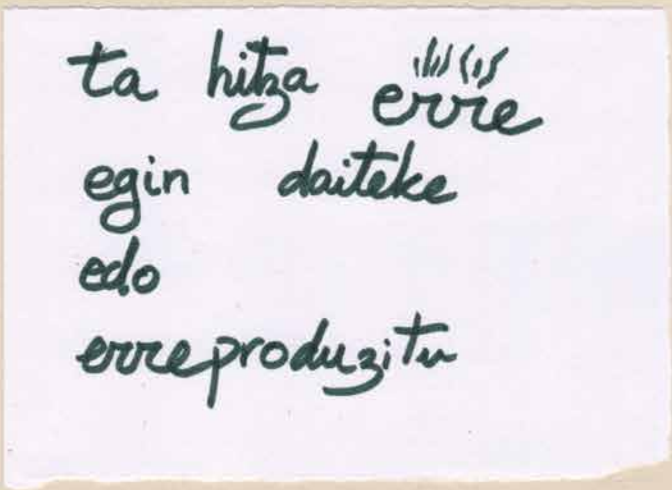
ta hitza erre
egin daiteke
edo
erreproduzitu

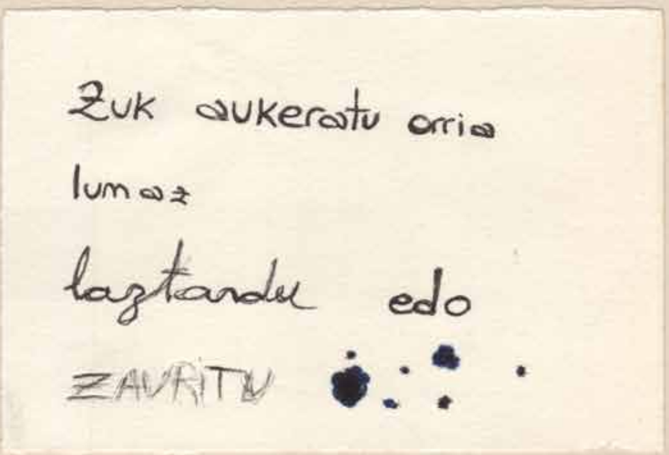
Zuk aukeratu orria
lumaz
laztandu edo
ZAURITU

ahantzu daiteke
ehortz daiteke
edo ta
birharagitu²

bikoitza daiteke,
zein erdi/bitu

edo ahotsez
erditu

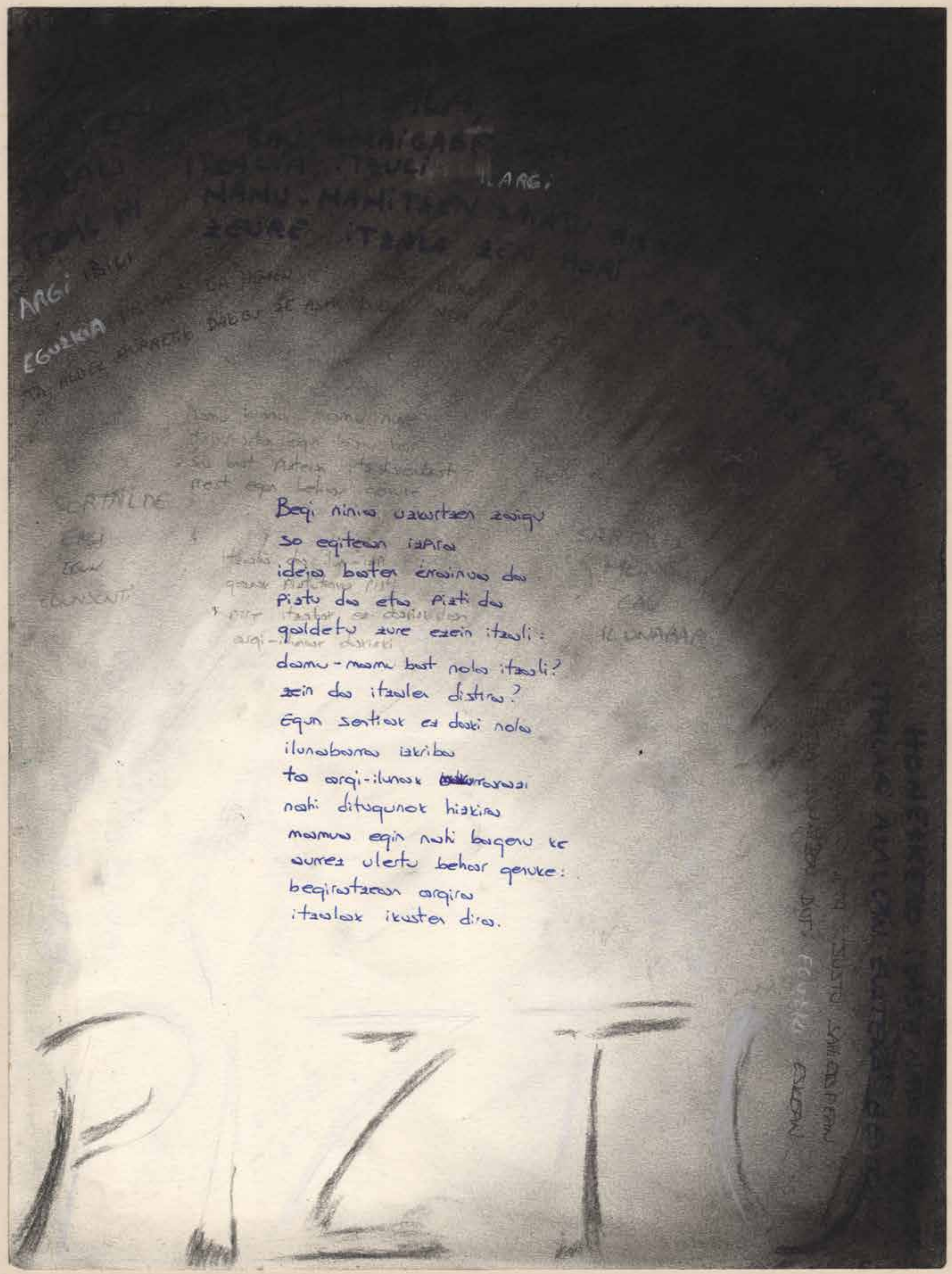
Begi ninia uzkurtzen zaigu
so egitean izpira
ideia baten erreinua da
piztu da eta pizti da
galdetu zure ezein itzuli:
damu-mamu bat nola itzuli?
zein da itzalen distira?
Egun sentiak ez daki nola
ilunabarra izkriba
ta argi-ilunak
nahi ditugunak hizkira
mamua egin nahi bagenu ke
aurrez ulertu behar genuke:
begiratzean argira
itzalak ikusten dira.

ta hitza erre egin daiteke
edo erre produzitu

Ta hitza erre
egin daiteke
edo
erreproduzitu

ta hitza erre
egin daiteke
edo
erreproduzitu

Revista EGIAR Aldizkaria
Zkia. 3- Nº 3 / 2019ko Iraila - Septiembre 2019

© Agustín Ibarrola, Teresa Ormazabal, Beñat Krolem, Jon Martin, Oihana Iguaran, Eztizen La Cruz, David Pavo Cuadrado, Vicente Escudero, Herederos de Vicente Escudero oinordekoak, Boris Lipnitzki, Man Ray, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Luis de Castro, Luis González Armero, 'Ito', José Val del Omar, Archivo NO-DO, otros autores no localizados/aurkitu ez diren egileak, Clara Elizondo, Xabier Barrios, Ana H. del Amo, Iker Perez Goiri, Remigio Mendiburu, Archivo y Herederos Mendiburu oinordekoak, Juan Pablo Huércanos, Iñaki Elosua.

BANAKETA-PUNTUAK / PUNTOS DE DISTRIBUCIÓN

Bilbao: Librería ANTI Liburudenda; Fundación BILBAOARTE Fundazioa; OKELA Sormen Lantegia; Librería CÁMARA; CFC (Centro de Fotografía Contemporánea de Bilbao). Donostia-San Sebastián: Librería LAGUN Liburudenda; Galería ARTEZTU; TABAKALERA Centro Internacional de Cultura Contemporánea. Durango: Librería HITZ Liburudenda. Gasteiz-Vitoria: Espacio ZULOA Gunea. Huarte: Centro de Arte Contemporáneo HUARTE. Iruña-Pamplona: Librería-Cantina KATAKRAK Liburudenda-Kantina. Elkar liburudendak: Donostia (Fermin Calbeton, 21) / Iruñea (Comedias, 14) / Gasteiz (San Prudencio, 7) / Bilbo (Iparragirre, 26).

KONTSULTA-PUNTUAK / PUNTOS DE CONSULTA

Alzuza: FUNDACIÓN MUSEO JORGE OTEIZA FUNDAZIO MUSEOA. Amasa-Villabona: Centro de Documentación XENPELAR Dokumentazio Zentroa; MINTZOLA Ahozko Lantegia. Badajoz: MEIAC (Museo Extremeño e Iberoamericano de Arte Contemporáneo). Barcelona: Fundación PICASSO Barcelona; CCCB (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona); MACBA (Museo de Arte Contemporáneo de Barcelona); Bilbao: Museo de Bellas Artes de Bilbao; Azkuna Zentroa - Alhóndiga Bilbao. Córdoba: Fundación ANTONIO GALA. Hervás: Museo PÉREZ COMENDADOR-LEROUX. Madrid: Museo de Arte Contemporáneo Centro de Arte REINA SOFÍA; LA CASA ENCENDIDA; Centro Superior de Estudios Flamencos. Málaga: Centre POMPIDOU Málaga; Fundación PICASSO Málaga. Oviedo: Museo de Bellas Artes de Oviedo. Sevilla: Centro Andaluz de Arte Contemporáneo; Valladolid: MNEV (Museo Nacional de Escultura de Valladolid). Vitoria-Gasteiz: Centro Cultural MONTEHERMOSO; Museo ARTIUM.

ESKERRAK / AGRADECIMIENTOS

Kolaboratzaileak eta partehartzaileak / Colaboradores y participantes.
Xabier Azkarraga, Gráficas Alzate Grafikak, Mendiburu familia, Fundación Museo Jorge Oteiza Fundazio Museoa, Elena Roseras Carcedo ARTIUM-eko liburutegi eta dokumentazioko arduraduna, Andoni Arantzegi ELKAR banaketa komertzialeko arduraduna, José Ibarrola, Fundación BilbaoArte Fundazioa, Aitor Arakistain, Alicia Prieto Echániz, Departamento de Nuevas Tecnologías BilbaoArte Teknologia Berrien Departamentua, Servicio de Bibliotecas Públicas de Euskadi-Euskadiko Liburutegi Zerbitzua, Facultad de Bellas Artes-Arte Ederren Fakultatea UPV-EHU, Matilde Cuadrado, Isusko Vivas, Amaia Lekerikabeaskoa.
EREMUAK, Eusko Jaurlaritza / Gobierno Vasco, Azkuna Zentroa-Alhóndiga Bilbao, Lydia Lomas.

Aldizkari honen 500 ale inprimatu dira / Se han impreso 500 ejemplares de esta revista.

3. alea · iraila · septiembre · 2019

Agustín Ibarrola · Beñat Krolem · Oihana Iguaran
Jon Martin · Eztizen La Cruz · David Pavo Cuadrado
Clara Elizondo · Xabier Barrios · Ana H. del Amo
Iker Perez Goiri · Remigio Mendiburu

eremuak
EUSKO JAURLARITZA · GOBIERNO VASCO
HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA ETA KULTURA SAILA
DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN, POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

Az
Azkuna Zentroa
AlhóndigaBilbao